

Hahn, B.:

GYAKORNOKKÉPZÉS
A NÉMET SZÖVETSÉGI KÖZTÁRSASÁGBAN

A könyvtáros jelöltek, akiknek száma a tavalyi tanfolyam kezdetén 17-re rugott, két félévre tagozódó éves gyakorlatot végeznek. A képzés - különösen az első szemeszterben - elsősorban a közművelődési könyvtárakban végzett gyakorlati tevékenység formájában történik. A gyakor-nokokat Hamburg közép nagyságú és nagy (8000-34 000 kötetes) közműve-lődési könyvtárai között osztják szét, mégpedig úgy, hogy az egyéves gyakorlat folyamán különböző nagyságú könyvtárak működésébe nyerjenek betekintést. A gyakor-nokok irányítását maga a könyvtár vezetője, vagy valamelyik erre a célra különösen alkalmas könyvtáros veszi kezébe; egy-egy könyvtárba csak egy, legfeljebb két gyakor-nokot osztanak be.

Az első félévben a gyakor-nok nem változtatja helyét. Ez alatt az idő alatt - az Észak-Németországban alkalmazott gyakor-noki szabályzat előírása szerint - legelsősorban a közművelődési könyvtárakban előfordu-ló mindennemű munka végzésébe nyer betekintést; - így bizonyos szemszögből megismerheti a hamburgi könyvtárügyet, a maga sajátos szervezetében.

A második félév már változatosabb. Eltekintve attól, hogy egy máso-dik, sőt esetleg harmadik könyvtárban is több hónapot tölt, kiképzéséhez, az ún. Központi Osztályon (Zentralabteilung) kifejtendő tevékenység is hozzátartozik; ebben a központi szervben a helyi könyvtári rendszer egész szervezetébe nyer bepillantást. Sok olyan munka, amelyet gyakor-latban már megismerhetett, itt megnövekedett mértékben kerül eléje. Fő-képpen most válik világossá előtte, mennyi tudás, tapasztalat és szerve-zési munka szükséges ahhoz, hogy az ember az egyre gazdagabb könyvpiacot rendszeresen át tudja tekinteni. Most táru-l csak fel igazán előtte a könyvismertetés és szakreferálás rendszerének értelme és szervezete. Ő maga is közreműködik az általában havonta esedékes gyarapítási jegyzé-kek összeállításában és az ilyen tárgyu ülések előkészítésében, amelyek közül legalább egyé-

AL Könyvtári Figyelő digitális változata. Készült a Könyvtári Intézet megbízásából az Országos Széchényi Könyvtárban 2016-ban.

épül fel az új könyvtár. A központi címjegyzékekkel és a bibliográfiákkal kapcsolatos munkák révén gyakorolja a katalogizálást és a tájékoztató szolgálatban is jártasságra tesz szert. Bár ez a négy hét inkább csak tájékoztató jellegű, a gyakornokok nyilatkozata szerint mégis igen értékes és nem egyszer döntő jelentőségű a szűkebb munkaterület kiválasztása szempontjából. Nem egy jelölt itt dönti el ui., hogy a könyvfeldolgozás vagy az olvasószolgálat munkaterületén kíván inkább működni.

A második félévben a gyakornokok - ilyen irányú kérésük nyilvánítása esetén - a két különleges könyvtárban, azaz a zenei könyvtárban és a szakmai könyvtárban (Fachstelle, Hamburg városállam vidéki könyvtárügyének központjában) is tölthetnek négy hetet tájékoztató jellegű gyakorlaton. E könyvtárak jellegét és szervezetét egyébként a helyszínen, előadások keretében valamennyi gyakornokkal megismertetik.

A gyakornokok a gyakorlati munkán felül mind a két félévben szabályszerű elméleti oktatásban is részesülnek. A heti 36 munkaórából az első félévben legalább két kettős óra, a második félévben legalább négy kettős óra jut az oktatásra. Mind a két félévben két-két kettős óra "a Hamburgi Közművelődési Könyvtárak történetéről és szervezetéről" ad tájékoztatót. Összesen 20 kettős óra van beiktatva Katalogizálás és Irodalomismeret címen. A katalogizálási órákon a címleírást gyakorolják rendszeresen, a valamennyi hamburgi könyvtárban használt Berlin-i címleírási utasítások szerint. Az Irodalomismeret c. tárgy keretében egy-egy könyv - többnyire valamely szépirodalmi mű - alapos megtárgyalásával foglalkoznak. Alkalmilag a szakirodalom, vagy az ifjúsági, illetőleg a gyermekirodalom köréből is választanak ki ilyen célra könyveket. Mindenekelőtt meg kell tanulniok figyelmesen és bíráló szemmel olvasni. Időnként nyelvészeti és irodalomtörténeti kérdéseket is felvetnek. A könyvtáros jelöltek gyakorolják magukat a könyvek tömör jellemzésében, beható ismertetésében és megvitatásában. Bevezetik őket a szellemi munka technikájának alapvető ismeretébe (nagyobb kritikai munkák készítése, segédkönyvek, bírálatok és bibliográfiák használatába.)

Ezekén az órákon is gondolnak azonban gyakorlattal való kapcsolat biztosítására s ezért ki-kitérnek olyan kérdések tárgyalására, amelyek a gyakorlat során, a tapasztalat alapján merülnek fel. (Pl.: alsó határ, giccs, állománygyarapítási politika, a népszerű bibliográfiák.)

Az oktatásnak ez a formája nem iskolai tanórák sorozata; célja az, hogy termékeny megbeszélések alakuljanak ki. Ezért a jövőben meg is kell majd osztani a tanfolyamot; 15-nél magasabb létszámú csoportban ui. megbeszélések nehezen folytathatók s csak ritkán eredményesek.

A második félév fent említett óráihoz csatlakozik még 8 kettősóraban a "könyvtártechnika", 4 kettős órában a "tapasztalatosere", 2 kettős órában "a gazdasági terv megbeszélése" és 6 kettős órában a "Hamburg ismertetése" c. tárgyak.

A "könyvtártechnika" óráin, - minthogy a gyakorlatsoroknak még nincs elegendő tapasztalata és a kellő összehasonlítási alap is hiányzik, - jobbra előadás folyik. A tanítás célja: a gyakorlatból ismert munkának más, mindeddig ismeretlen módszerek bemutatásával való kiegészítése. Az óraterv a következő tárgyakat tartalmazza: A német közművelődési könyvtárügy fejlődésének áttekintése, különös tekintettel a hamburgi rendszer különböző kölcsönzési módjaira. A kölcsönzés nyilvántartásának különböző módjai és további tökéletesítésének lehetőségei. A könyv útja a könyvárústól egy hamburgi közművelődési könyvtár polcáig. Statisztikák és felhasználásuk (gyakorlatokkal). A raktározás és jelzetadás lehetőségei. Katalógusok.

A tapasztalatosere órái (azelőtt "Olvasószolgálat és kölcsönzéstannak nevezték) a gyakorlati év végén szerepelnek s tartalmilag sincsenek pontosabban rögzítve. Lényegében annak a kérdésnek a tisztázásáról van itt szó, milyen jelentőséggel bír a könyvállomány kialakítása szempontjából a könyvtár körzetéhez tartozó lakosság társadalmi összetétele. A gyakorlatsor ezen az órákon Hamburg területi térképének felhasználásával dolgoznak. Bejelölik a könyvtárakat, s az egyes könyvtárak olvasói-és állomány-statisztikájával az Országos Statisztikai Hivatal foglalkozási adatait vetik egybe; ugyanakkor a rendelkezésükre álló anyagot a kölcsönzés során nyert személyes tapasztalataikkal egészítik ki.

Az eddigi gyakorlat szerint még 6 kettős órával egészítették ki a tanmenetet a "gyakorlatsorok székhelyének ismertetése" céljából; ezen az órákon kívánták a könyvtárosjelölteket a város művelődési, gazdasági és politikai viszonyairól tájékoztatni. Bizonyos tekintetben ez az anyag az un. "tapasztalatosere" óráit egészíti ki. De ezen túlmenően azzal kellene a könyvtárosjelölteknek ezen órák anyaga útján tisztába jönniök, milyen hasznát veszik majd hivatásuk gyakorlása közben annak,

ha ismerik városuk fontosabb intézményeit s mennyire kell majd arra törekedniök, hogy valamilyen formában együttműködést teremtsenek a különféle intézményekkel. Kiderült azonban, hogy Hamburg városállam sokkal bonyolultabb szervezet, semhogy róla akár előadások, akár közvetlen szemléltetés útján rövid idő alatt kerek képet lehetne adni. E feladat megoldásához tenát még meg kell keresni a megfelelő utat-módot.

Befejezésül elmondhatjuk: A könyvtárosjelölt pontosan kidolgozott, változatos tanulmányi időt tölt el. Alkalmat nyer arra, hogy minden munkaszakaszba bepillantson s minden praktikus munkát gyakoroljon. A könyvtárosjelöltek munkaterve úgy van összeállítva, hogy a hét egyik munkanapja teljesen szabad a házi olvasmányok számára. Gondosan ügyelnek arra is, hogy a jelölteket semmi olyan feladattal meg ne terheljék, ami nem továbbképzésüket szolgálja.

Eredeti cím: Praktikantenausbildung.

Megjelent: Bücherei und Bildung. 1959. 11.Jg. 5.sz. 205-207.p.

OSzK.ford.sz.: 2107.